

1

Hindu rahwa

usust ja elukombetest.

Toosari lapsepõli. 1.

Kirja pannud M. K.

Ревель, 1892.

Типографія Авг. Миквица.

175

266

Handwritten title in Cyrillic script, likely "Сборникъ" (Collection).

AF 892

AR Fr. R. Krasovicki
nim. ENSV SUKIK
Rozmislky

64.890

Дозволено цензурою. Дерптъ, 23. Октября 1892 г.

Handwritten text in Cyrillic script, possibly a library or collection name.

1892

Handwritten text at the bottom of the page.

P a u l .

Wiisil: Jeesus, surma äramõitja.

1. Ristitogubus, oh aja Omad rajad laiale, Need kes finust
weel ei tea, Tulgu sinu hulgale. Auu Sull helde Jäsand olgu! Rõigist
keeltest tänu tulgu, Et neid suurest heldusest Lunastasid surma käest.
2. Waata seda händja hultka, Mis Sa oled saanud meil! Waata
seda armu palta, Mis nüüd antaks' patustel! Onn neil, keda Sa ju
peastnud Nende patust lahti osinud! Nemad hingwad Sinu sees,
Sina kostad nende eest.

Hindu rahwa usust ja elukombetest.

Oma usu ja elukombete poolest on Hindud üks õnnetu rahwas, ise-
äranis need, kes mitmesuguse kannatamise ja walu läbi oma ebajumalate
ees head ja rahwa meelest pühad tahawad olla. Wakirid on nende seas
pühaks peetud kannatajad ja kerjajad, kelle wagadusest wäga suurt lugu
peetakse, tullele palju tingitakse ja tulle käest häid tegusid ostetakse. —
Mõned Wakirid wõtawad ette, alati ühe jala peal seista; teised ei käi
iiäl muudu, kui alati põlwili; jälle teised ei liiguta ennast paigast ära,
ehk küll liikmed terwed on. Rõik kannatused ja walud wõtawad nemad
iseeneste peale, et rahwas neid peab pühaks pidama ja nende käest talli
hinna eest wagadust ostma.

Et forraga Hindu rahwa elust paremat aru saada, tahan teile
lugebada anda, mis üks Inglismaa tohter sealt maalt kirjutab.

— Rimetatud tohter oli ebajumala Jugernauti pidude peal olnud,
kus lugemata palju rahwast koos olid ja pagana tempusid tegid.

Mis riistapuu siis Jugernaut on?

Ma ütlesin juba: üks väga kuulus Hindu jumal, kes Dlagernati linnas forteris seisab, 70 küünart pikk on ja wälja näitab nagu inetumast inetum inimese kuju, kell pikkad õlade kontsub külles; kuhu preestrid mõni kord kullast tehtud käsi otša seuvad. Temale pühitsetakse aastas terwe tosin pühafi, aga sui Jaani päewa aegu on kõige suurem Jugernauti püha, mill teda ka natulest sõitma wiialse. Sest jumalast laulawad Hindud sedasama, mis Ewesuse rahwas Diianast laulsid: „Suur on meie Diiana! suur on meie Diiana!“ Jah, suur on ebajumal Jugernaut küll, sest 70 küünart pole nalja asi; aga üks tühi keeletu ja meeletu puu tomp ommeti, kes ei näe ega kuule. — 4000 preestrid on teda tallitamas: 100 potiseppa temale söögi ja joogi riistu tegemas; ja 70 kotta rooga walmistamas, ja ommeti pole seefinane puu-kuju weel tangu marja ära söönud. Wanker, kus peal ta seisab, on 16-ne rattaga ja hirmus suur, kelle ette siiski iial lojutse looma ei panda, waid seda tõmbawad waga paganad, ja teewad seda suure rõõmu õiskamisega. Mõned, keda walewagabus diete jõledaks teinud, heidawad rataste alla ja lasewad ennast puruks tallata, ja neist arwawad teised imet, kui püha tempu nemad teinud. Wankre tõmbajad — õn sellele kes tõmbama peaseb — weewad, palmipuu oksad käes ja silwad tagasi ebajumala poole pöördud, oma koormat suure kisa ja lauluga. Würstid ja muud suured ülemad käiwad wankre taga, Bramiinid puhuwad hõbe pasunad wankre ees ja jõe rahwas mõlempool kõrwas õiskawad, et pilwed wäri-sewad, ja wiskawad raha wankre peale, kuni jumal templi wärawast sisse sõidab ja rahwas wärawa taha kisendama jääb. Et seal juures iga aasta mitu inimest nii hästi Jugernauti wankre rataste all, kui ka muidu äratallatud saawad, noh see on nende jõleda inimeste meelest püha ja õnnis surm. Siia juure pean weel ütlima, et Jugernaut üksi ei sõida, waid tema isa ja õde, kaks pisemat kuju, wähemate wankrite peal, tema taga, keda Hindud niisama teeniwad ja kummardawad. — On jumalad nagu furnu kirstud, oma asemele pandud, siis lähewad rahwas templi ümbert laiale ja iga mees nõuab oma forterit, eht läheb ja ostab, mis tal tarwis on: sest Hindu suured ebajumala pühad on ka ühel hoobil laada päewad, mil kõik platsid poobisid täis on, ja igaüks juure kutsu-takse ostma. On jumalad koju läinud, siis hakkab kauplemine. Kõik-sugu kauppa on palju koftu meetud ja pakutatse nüüd suure kisaga müüa.

Niisugune on Jugernaut ja tema pidud, mis tohter oma tütreaga oli waatama tulnud. Olib jälle koju poole minemas ning nende seltsi heitis ka üks neile tutaw Hindu kaupmees, nimega Wandu (Waiside sugust. Mis nüüd edespidi kuulda tahame, seda laseme neid ise kõneleda.

Teed käies ja juttu puhudes läks nende aeg hõlpsaste edasi. Rorraga jõudsid ühte paika, kusa Wakirid omal kombel ebajumalaid kumardasid ja tempusid tegid; mis inetu oli pealt waadata. Siit lippus tohtre tütar ruttu mööda minema.

„Armas laps“ — ütles tohter — „sa paned imeks ja inetumaks, mis need maesed inimesed siin teewad; aga mis siis arwad, kui ma sulle ütlen, et suurem hulk neist ennast, ei mitte ei usu, waid kasu pärast nõnda piinawad? Nende walu on hinna eest, nemad teewad seda hinna eest; nemad teewad seda rikaste Hindu meeste nimel ja asemel, kes sel kombel omad patud andeks saada mõtlewad. Waata Bandu kaupleb praegu ühega ja tahab wist tema käest muist pattu kahetsemist ära osta.“

„Wäga õige“ — ütles Bandu, kes tohtre wiimised sõnu oli kuulnud. Sga mõistlik inimene, kui ta teed täib, wõtab parem enam kui vähem moonu juure, et puudus ei tule, nõnda püüab ka waga inimene (nagu mina) parem enam, kui vähem häid tegusid kaasa wõtta, et kui mind loomaks ümbermuudetakse, puudus ei tule. Ehk ma küll kõik teen, mis mu jumalad tahawad, kes wõib siiski julge olla, et kurjad inglid teda ei peta? Kolm sada miljoni on küll häid, aga kahetsa sada miljoni paha waimusid, kes meile kahju püüawad teha; seepärast mida enam õigust taskus, seda parem.“

„Aga Bandu“ — ütles tohter — „kui sa aga ommeti nii kimpu satud, et pärast surma alwaks elajaks saad, siis soowin ma, et su hing niisuguse looma sisse läheb, kui need on, kellele sa Surate linnas üht pidalit oma fulu peale oled ehitanud.“ „Mis pidalit see on?“ küsis tütar imekspannes.

„Üks maja,“ wastas isa — „kuhu kõik weikeled loomad, ka firbud, täid, lutikad, prussakad wastu wõetakse ja söödetakse.“

„Aga kuidas neid siis söödetakse?“ küsis tütar. „Sellega on lugu perdel küll,“ ütles isa. — „Waesid inimesi palgatakse raha eest, wõetakse alasti, seutakse käed, jalad kinni, et nad mõnda söödikuid hädaga ära ei surma, kui umkus nende kallale tulewad, — ja siis lasewad endid süüa.“

Tohtre tütar lõi käsi kokku, aga mis isa ütles, oli tõi: seda tehaie Hindu maal alati. Nõnda jõudsid nemad ühte paika, kus wäga palju waesid inimesi koos oli, kes kõik Jugernauti pidult tulid, ja nüüd kerjasid. Tohter ja Bandu wiskasid neile mõne koppila kätte, mis kallal nad tallesid, kunni wiimaks selle omaks jäi, kes kõige kangem oli. Neäranis hale oli näha, kuidas waesed naesterahwad ära tõugatud said, olgu kätte ehk jalgega. Tohtre tütar ei wõinud seda mitte kaua näha.

„Siin näed sa, armas tütar,“ — ütles arst — „inimese huika, kes teistest on ära põlatud, 4-jast kõrgemast rahwa sugust wälja tõuga.“

tud ja pole neil nüüd enam Hindu rahwa meelest inimese auu ega seisust. Nüüd hüütakse neid „Paariad,“ kes enam teistega ei kõlba ühes elama ega sõdima, ja kelle külge nemad aga puutuvad, see saab rojaseks; nemad ei tohi ka teistega ühe kaewu seest juua, muidu on kaew nende läbi rojastatud, ja nende päralt kaewude ümber on luid ja konta märgiks pandud, et ükski puhta lasti*) puhas inimene nende kaewust ei joo ja ennast ei roojasta. On nemad lord omast lastist wälja tõugatud, siis pole neil lojuskid tappa ja süüa, mitte enam keeldud, seepärast peawad nemad niisugust ametit, mis Hindu rahwa meelest roojased on, nõnda kui: lihunitu, parika ja kingisepa ametit, ning muud sellesarnast. Paariad on kõige alwem sugu rahwast Hindumaal, ega pole neist enam muud alamat, kui pärisorjad ehk Pooaliad.“ Nõnda rääkis ja seletas arst oma tütrele kõit ära, kui tütar korraga ütles: „Waata, papa, seal on üks naene poisitse kõrwas maas: wist on see tema poeg! Pois näitab puru haige olewad!“

Tütrel oli õigus küll: pois oli haige, ja naene ta kõrwas oli ta ema. Tohter andis waele haigele mõne koppika, ning ka Bandu wiskas ühe hõbe-tükki ta jalgade ette. Mõnest riide hilbust ja muust asjast oli tunda, et naene ja tema poeg enne rikkad inimesed olnud. Bandu raha maast wõttes, tõstis naene filmad ülesse ja tahtis tänada, aga korraga ehmatas ta; sirutas käed wälja ja ütles: „Oh Bandu!“

Dma nime tundmata naese suust kuuldes, ehmatas ka Bandu ja waatas terawalt naese peale. „Kas see küll peaks wõimalik olema, et sa Iraadi oled?“ küsis tema. „Olen jah!“ — wastas naene, „mina olen Iraadi, su lihane õde!“ Nende sõnadega pidi ta Bandu ümber kaela hakkama. „Hoi ennast, et sa mu külge ei puudu!“ käristas Bandu. „Kes Paariade jekka on langenud, sel ei ole Waisside sugu seas mitte enam sugulast. Sa oled üht Suudrit mehets wõtnud, teie olete mõlemad seadust rikunud. Nüüd ei ole sa enam minu õde, ega mina sinu wend. Mina olen sulle, kui waelele, seda hõbe tükki annud, muidu ei ole meil teine teisega midagi tegemist.“ — Nende sõnadega pööras ta ümber ja läks. —

„Bandu on üks kõwa raud südamega inimene,“ ütles tütarlaps, „kes oma õe peale ei halasta ja tema eest ära jookseb, ta on püsti pagan!“

„Bandu on küll pagan,“ ütles tohter, „aga pagana lohta ei ole temal mitte raud süda, ta ei tea teist wiisi teha. Lapse põlwest saadit pole tema muud kuulnud ega näinud, kui et inimese loom, kes oma

*) Dma sugu seisused nimetawad nemad lastits.

fasti-õigust kautanud, roojane on ja teiste sekka enam ei kõlba; kuidas võib tema oma õde enam õeks pidada, kes juba Paariade sekka oli langenud? Ta õe ärapälgamine on tema meelest jumala teenistus. Mis Bandu teeb, on küll rumal ja laituse väärt, aga mitte tema, vaid tema ebausufüü; sest Hindu fastiseaduse järele peavad nemad kõik selle fasti sugus surema, mis sees nad sündinud on ja kogu hoidma, nagu veis veite ja lammas lamba juure."

Tohtri tütar kurtis naese viletsust ja soomis teda aidata. Tohter kostis: "Eks meie mõi tema eest natuke hoolt kanda?" Selle peale lastis ta naese ja haige poisi oma kulu peale ulu alla viia ja tegi nõndasamuti, kui Samaaria maa mees Juudamehega, kes rõõmlite kätte oli satunud, ja jättis neile mõned rublad raha järele, et Iraadi enese ja oma haige eest võis muretseda, mis tema ka varsi tegi.

Iraadi esimene töö oli ühe pagana arsti järele saata, kes ta varsi tuli. Aga niisuguste arstide tarkus ei ole mitte kaugelt. Ta andis poisile rohtu, mis palamust veel hullemaks tegi, aga hulga aja pärast, kui haige kaua oli jampsinud, teda ometi raskete magama pani, ja kui pois kaua oli maganud ja mõndasugust und näinud, lõi ta viimaks silmad lahti ja oli palju terasem, kui enne. Iraadi kisendas: "Oh rõõmu, mu Toolar tunneb oma ema jälle!"

"Jah, ema, ma tunnen sind jälle ja mu pea ei valuta enam; ma saan jälle terwets."

"Wishnu jumal on meie peale veel halastanud ja sind mitte surmanud" — ütles ema, "eht veel tulewad veel rõõmsad päewad."

"Meile rõõmsad päewad?" — küsis Toolar — ja wangutas pead.

"Miks mitte poeg? Waata, Wishnu on sind ju veel elama jätnud, ega ta seda ilma asjata pole teinud. Seemne tera, mis mõni kord äravisatakse ja tallatakse, mõib ka suureks puuks kasvada ja wilja kanda, kui mõne kalju prau wahela eht parema maa peale langeb, kus idu mõib ajada. Peatsime aga Kalkuta linna jõudma, siis oletas kõik hea."

"Ma tean küll" — ütles Toolar, — "et üks Biil (see on nii palju kui meie maal mustlane) sulle ütles: tõi Kalkuta linna ja andis sulle see pool kuldtükki, mis praegu kaela ümber kannad; aga mis õnne ja Kalkutas loodad?"

"Ole mait, poeg, ole wait ja ära küsi!" — ütles ema. — "Sa pead kõik teada saama, kui õige aeg on tulnud; aga nüüd on veel vara. Sest waata, mu poeg, maailm on nagu suur jõgi, kuhu mõni kord tütarlaps lauldes läheb wett tooma, ja kui jenna saab, neelab trokolbil teda ära. Katsu aga jõudu saada, et esimese killawooriga, mis Kalkuta linna läheb, ka kaasa võime minna."

Nüüd muretses ema oma hädise pojale toitu, mis teda kinnitas ning warsti läks üks salt teekäijaid mööda, kellega nemad kaasa läksid. Nimetud teekäijad olid kõit waesed Hindud madalast kastist, kes naeste lastega jala oma teed käisid. Niisugune reisi selts jõuab seal maal väga hiljoleste edasi, ning puhkab öösel lausa taewa all, nagu suisel ajal meiegi maal tehakse. Ehk küll tasa käidi, wäsitas teekäit töbist Toolari ommeti nõnda ära, et ta nagu närtsind taim õhtu maha langes ja juua küsis. Aga pait, kus ööfeks jäid, oli kuiw maa, ema weelähter tühi ja ei kustilt mett saada. Mis nüüd teha? Ses kimbatuses jooksis Iraadi padrikusse, kusa mõned Mango-puud kaswasiwad, kelle wilja happu märjaga oma haige poja janu lootis kustutada. Ema on ema, olgu ta küll Hindu ema: armastus on ta tema südames oma ihu poja wastu. Aga waemalt oli Iraadi padrikusse jõudnud ja otsis, kust puu otsast ta midagi pidi leidma, kui korraga pillirood kahisema hakasid, suur Tiigri-metsaline wälja kargas ja waest naest suhu tõmbas. Toolari karjata-mise peale, kes seda esmalt nägi, jooksid teekäijad kokku; aga kui nad Tiigrit nägid, jäid nemad kui postud seisma, et keegi kät ega jalga liigutanud. — Sun pean ütleva, et Hindud suure kiskja elajate wastu iial ei püüa hakata, waid rõõmsad on, kui sellega, mis ta kätte saanud, neid rahule jätab ja äraläheb. Nõnda ka siin. „Tiigrit on oma õhtu toit käes,“ — ütlesid nemad, — „ega ta enam tagasi ei tule ja meie wõime täna ööse rahuga magada.“

„Minu ema! minu ema! appi! appi!“ — karjus Toolar ja kargas Tiigri järele, aga teised jäid magusi seisma. Nad olid ju Hindud, see on paganad, kellele teise häda walu ei tee. Toolar oli juba peaaegu Tiigrit filmast lautanud, kui metsaline korraga oma saaki suust maha wiskas ja kiskendama hakkas. Sest äkiste tulid Euroopa teekäijad, see on Inglis mehed oma ratsa elewantidega, metsa nurga tafka wälja ja üks neist oli metsalist warsti ristluust läbi lastnud, ja kui Toolar senna paika jõudis, olid Inglise meeste elewandit tiigrid jo puruks ja sulbits tallanud. (Elewant ja tiiger on loodud teine teise waenlased.) Toolar tõttas oma minestanud ema juure, kes oma were sees maas oli, tõstis, hüüdis, palus, kiskendas ja karjus nagu karu poeg surija ema juures: „Oh . . . miks . . . Bihnu . . . ei lastnud . . . mind . . .“ Ei saanud pois sest läbi hammaste ümismisest enam aru; Iraadi minestas jälle ära.

Tütli aja pärast löi ta weel kord filmad lahti, hakkas wiimse rammuga poja käest kinni ja ütles: „Iraadi sureb! . . . Toolar, . . . kui ja . . . Kalkuta saad . . . siis otse . . . Taadin Kallu ülesse . . . näita temale . . . seda poolt . . . tuld tütti

... mis mo laelas on, ... teine pool ... on tema ...
oh Toolar! ... furi Wisshnu ... ei lase mind ...” Traadi
oli surnud.

Toolar rõõlis esmalt kui noor metsaline, pärast langes ta surnud
ema kõrva ja minestas ka ära. Mis peale seda sündis ei teadnud
tema mitte enam. Kui viimaks tülli aja pärast ülesärtas, leidis ta
ennast ühes ilusas telgis kalli teli peal maas olevad ja ülemal nimetud
tohter oma tütrega seisid tema ees.

„Vaata papa, ta hakkab liigutama — ta elab!” hüüdis tütar.
„Papa, pai papa, mina ei mõista tema keelt, räägi sina temaga! Ütle
temale, et meie ema poolt küld tülli mälestuseks tema laela panime, see
rõõmustab teda.”

Hindu rahvas räägib mittu keelt ja tohter mõistis ka mittu, aga
ta ei teadnud, mähärdust Toolar mõistab? Ta küsis teda mitmes
keeles, kuni viimaks ühe peale juhtus, mis Toolar mõistis. Ta vastas
nüüd kõige tohte küsimiste peale ja nutis ise suure healega. Kõik
trööstimised ei maksnud midagi. Ta kirus Wisnud ja tahtis oma ema
surnu leha ise mahamatta. „Ma ei mõi,” — ütles ta nuttes — „oma
ema surnu leha mitte mänguga mahaviia, ei ka mitte puurida peale panna
ja lillede, riisi, puuwilja ja põha weitse sõnnikuga ehitada ja siis põlema
panna. Niisugust mõimad ülema lasti rahvas saada. Aga ma tahan
teda ometi ise oma kättega maha matta.”

Tohtril ei olnud selle vastu midagi ütlemist; aga ta tahtis temaga
pärast matmist veel rääkida. — Toolar läks ja mattis oma ema pagana
müüsil maa sisse, nuttis küll palju seal juures; aga ta oli kurb kui need,
kel ep ole lootust.

Rahmatand näuga tuli Toolar paari tunni pärast tagasi ja ütles:
„Nüüd on kõik möödas; mo ema hing saab seda palka, mis ta head
on teinud.”

„Aga mis peab nüüd sinust saama?” — küsis tohter. „Kas sul
kedagi sugulast ei ole?” „Ei kedagi;” — vastas Toolar. — „Need
kes mu sugulased on, ei taha minust midagi teada, et madalast kastist
ja Poaria olen.” „No hea küll” — ütles tohter — „siis tahan mina
sinu peale halastada; tänasest päevast peab minu maja sinu kodu olema!”
— Nõnda oli kaup valmis ja Toolar rahul. —

Tohter ise oli väga tark ja rikas mees, kel Kalkutas suur amet,
suure ameti järele suur palk ja suurt palka mööda suur maja oli, nagu
mõnel müristil. Sel mehel pidi ju jõudu olema, et hulga teendrid pidas,
kes tema aja ja maja eest, seest ja väljastpoolt pidid hoolt kandma.

Selle mehe hoole alla jäi nüüd Paaria sugu Hindumees Toolar. — Kalkuta on Hindostani pealinn, kus Inglismaalt kindral-kuberner sees elab, kes kõik maad, mis Osi-Indias Inglise walitsuse all seisab, tuninga asemel walitseb. Wäga palju ja väga suured ja ilusad majad on siin linnas. Kõik sugu rahwast, nõnda kui: Türgid, Mongoolid, Hindud, Hiinamehed, Jaapanid, Siamid, Birmaanid, Persid, Araabid, Juudid ja palju muud on siin koos, — Euroopa rahwast, iseäranis Inglismehi, weel nimetamata — ja neid arwatase ligi 800 tuhat pead ülekültses ühes unifikus elawad. Pea-usud siin nagu kõiges Hindostanis, on Braama, Buda, Muhamedi ja Perside usk, (wiimsed kummardawad päikest.).

Esialt andis tohter Toolarile rohuajas tööd, kus kärneritel ja töörahwal küllalt tegemist oli; aga Toolar ei jäänud kauaks siia. Mõne kuuga oli ta kaunis hästi Inglise keelt õppinud, sest et ta terane ja väga hoolas tähepanema oli. Tohtre tütar auustas tema otsegu ebajumalat; mis ta preili filmast mõis näha, seda tegi tema enne ütlemist. Roh muidugi oli see tütarlapse meele pärast, mis eest ta teda ka ajast arawõttis ja oma teendrite sekka pani. Leena oli tohtre ainus filmatera, seepärast sündis tema tahtmine alati. Preili andis nüüd oma puuri-lindude hoolekandmist Toolari hooleks, mis ta truuste täitis. Et Toolar terane noor inimene oli, saatis tohter teda Hindurahwa kooli. Siin istus ta nüüd ja õppis suure hoolega oma rahwa ebausumundmist, ehk küll rikas tohter kümme kord parem oleks teinud, teda ristiusu kooli saata ja nõnda ka tema hinge eest muretseda. Aga seks oli tohter ise liig tuim ja usmata, kes waga misionäride tööd tühjaks pidas; ehk tema küll, kui ristitud inimene, ta Kristuse kätse peale oleks pidanud mõtlema; aga ta oli jo väga rikas ja neil on raske taewariiki saada. Ometi, mis Toolar õpis, läks edasi. Paari aastaga oli ta enam õppinud, kui teised wiie aastaga; aga ta oli pagan ja jäi paganaks, mis mitte tema süü ei olnud.

Pärast poisi oma ema surma oli Leena preili see ainus inimene, teda Toolar, kuida ööldud, nagu ebajumalat auustas. Temast üksi tuli temal rõõm ja kurbus. Kes hoolis muidu temast? Kes oli muidu teda tee äärest äratoristanud? kelle läbi oli ta muidu mehets kaswanud ja õpetatud saanud? See oli kõik Leenast tulnud. Mõni kord mõtles ta weel oma ema kätse peale, mis see surma tunnil temale annud, ja poole kuldtükki peale, mis ema taelas kandis, aga Taadin Kalkut ei leidnud tema kuskilt, ehk küll palju küsis ja otsis.

Ühel õhtul saatis tohter noort Hindumeest üht kirja Wandu juure wiima. Toolar läks ja kui ta weel Wandu majast alles laugel oli,

kuulis ta suurt mängu kisa ja milepuhumist tema majas olemat. Toolar mõistis sest, et Bandu mõne sõbra auuks suure pidusid pidas, mis ta nõnda oli. Kalliste oli ta maja siidi ja sameti, tulla ja hõbedega ehitud, ja pagana müüsi kõik sugu tembutegijad kofku aetud. Bandu oli, kuida teame, Toolari lihane onu, aga seda ei tohtinud Toolar, fasti seisuse pärast, iial enam nimetada. — Wõõrkodades ootasid teendrid wõdraid, ja pillid hüüdsid toas. Bandu naene ei tohtinud Hindu rahma kombe järele, mitte wõõraste selka tulla, waid pidi firmi takka wälja wahtima, kust tema küll teisi nägi, aga teised teda ei wõinud näha; muidu oli ta tantšijaid palju koos. Ka Toolar jäi seda nalja ees toas waatama. Mõne aja pärast tuli üks pagana kannataja (Wafir), nagu neist enne oleme kõnelenud, toast wälja, kes hirmus wälja näitas ja keda Bandu suure auu-pakkumisega minema saatis; kõik inimesed jooksid tema wastu, pakkusid talle suurt auu ja kummardasid teda. „Kes on see püha?“ — küsis Toolar neid, kes tema kõrwas seisid. „Päris püha pole ta küll mitte,“ — wastas üks teener — „muidu peaks Bramiini ehk Dseetri sugust ehk fastist olema, aga tema on Wassaide fastist ja seepärast muidu liht Taadin.“

„Aga miks Bandu teda siis nõnda auustab?“ — küsis Toolar jälle. „Seepärast, et see sinane Taadin kõik pattu kahetsemist ja kannatamist Bandu eest enese peale wõtab ja tema asemel kõik walu kannatab,“ — oli teendri wastus.

„See sinane Taadin on wist wäga waga mees?“ — küsis Toolar. „Nõnda waga,“ — kostis teener, — „et ta pea suuremat auu-nime kannab.“

„Missugust nime kannab ta siis?“ küsis Toolar.

„Eiis nimetatakse teda Kallu,“ — ütles teener.

Toolar ehmatas ära. „Kallu?“ — ütles tema. — „On tema nimi tõeste Kallu — Taadin Kallu?“

„Ja muidugi!“ — wastas teener. — „Mis sest imeks panna?“

„Seda nime on mo ema surres nimetanud, ma pean ta järele jooksuma!“

Teener juhatas, kus ta elab ja Toolar pani jooksuma; aga kui ta senna jõudis, põlnud Taadin Kallut weel mitte kodu ja Toolar pidi täna koju minema, ilma et temaga oleks kofku saanud.

Teisel hommikul rääkis ta kõik mis tal eile õhtu juhtunud, Zeena preilile, kes ta warsti oma isa palus, et Toolarit Bandu läbi aitaks Taadin Kalluga kofku saada; seda tohter ta tegi, aga Bandu käest sai ta wastust, et Taadin Kallu pitka tee peale läinud, kus ta mitme kuu pärast alles tagasi tuleb. —

Mis teha, Toolar pidi ootama.

Nõnda läksid mõned kuud mööda. Kord elas tohter oma tütre ja perega linnas, kord maal mõisas ja Toolar oli igal pool kaugas.

— Ühel päeval, (naad olid jälle maal,) läks Toolar metsa lindusi püüdma ja effis ära. Ta läis edasi ja tagasi, ja mida enam ta teeb otfis, seda enam ta effis, ning mehikesel ep olnud hirmu puudust, sest iga filmapill mõis ta tiigrite, krolobilide ja muude listja elajate lätte juhtuda. Ohtu jõudis lätte, waene mees oli näljas ja puruks wäsiind, et jalga ei jõudnud jala ette enam tõsta. Nõrkend ja wäsiind, langes ta wiimaks jõe lähedale pilliroo sisse ja seisis tül aega otsegu minestand maas. Onnets, et teda mõni krolobil nõnda ei leidnud, siis oleks ta walmis olnud. Aga Jumal hoidis teda, elaw Jumal, teda ta weel ei tunnud! —

Ja mis seal pärast sündis, saame teine kord kuulda. —

P a l w e.

Kallis Onnistegija! Meie tänane Sird, et Sa meile oma kallist sõna ja pühad saakramendid oled annud ja neid meie kestel tänine hoidnud, mis kui heledad küündlad lühtri peal paistawad. Oh, meie ei ole seda mitte wäärt, waid oleme So wastu suured süüalused ja wõlg-lased, et meie mitte elawa armastuse ja halastusega neile appi ei lähä ja nende peale ei mõtle, kellel weel mitte Sinu sõna ja saakramendid käes ei ole. Waata paganad elawad pimeduses ja surewad selle pime-duse sisse; nende lootus on tühine, nende õigus ja pühadus on roojane, ja nende jumalad ei wõi aidata. Ülsti ei wõi aidata ega peasta kui aga Sina, taewa ja maa Jumal, sest Sa oled kõige maailmale igawest äralunastamisi Teesuse Kristuse sees walmistanud. Pane oh Isand, waeste paganate wiletsat hinge seisust õiete elawalt meie südame ja waimu filmade ette ja tee meie südamed halemaks ja heldaks nende wastu, et nende hädalist appihüdmist mõiksime kuulda ja neile oma eestpalwega appi minna. Oh heida armu meie peale ja lase oma sõna walgust rohkeste oma ristitoguduse peale paista ja aita et see walgus meitest, ta pagana pimeduse maadesse mõiks paista! Amen.

Oh, et iga rahwa keelest Sull' Jehoowa Sebaot, Halleluja kõigist healtest Saaks nüüd lauldud igalt poolt! Sina pead seadust, truust, Si Sa põlga meie waesust, Wiimaks laugel ligidal, Kõit auu antaks Isandal'!